ATİLLA DORSAY

Sümbül Sokağın Tutsak Kadını

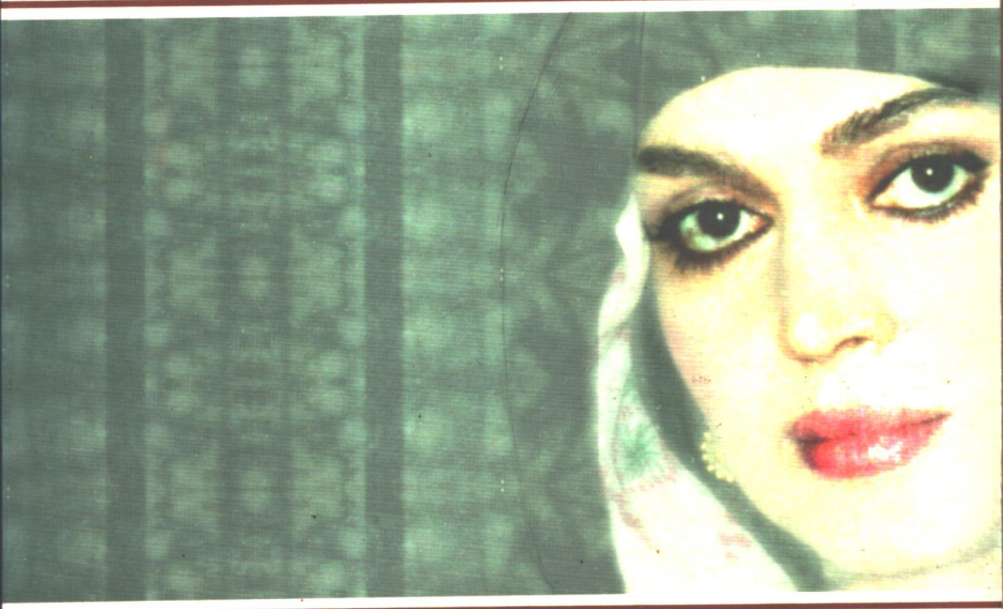

REMZİ KİTABEVİ

3. BASIM

SÜMBÜL SOKAĞIN TUTSAK KADINI / Atilla Dorsay

Kapak düzeni: Ömer Erduran

ISBN 975-14-0612-9

BİRİNCİ BASIM: Ekim, 1997
ÜÇÜNCÜ BASIM: Kasım, 1997

Remzi Kitabevi AŞ., Selvili Mescit Sok. 3, Cağaloğlu 34440, İstanbul.
Tel (212) 522 0583, 511 6916, Faks (212) 522 9055

WEB SAYFASI : http://www.remzi.com.tr
E-POSTA : post@remzi.com.tr

Remzi Kitabevi A.Ş. tesislerinde basılmıştır.

ye Adlı'nın ölümü ise 1965 yılında olmuştur. (Bu ölümle ilişkili bir anekdotu, bu bölümde daha ilerde vereceğim.)

Başarılı ve yakışıklı iş adamı

Rüçhan beyle eşi Meri hanım çok gençken evlenmişlerdir: yıl 1941 olmalıdır, Rüçhan bey 19 yaşında, Meri hanım da 16'sında filan olmalıdır. Meri hanım Rum ortodoks kökenlidir, asıl adı Meri Evsen'dir. Meri hanım evliliği için veya evlendikten sonra müslüman da olmamıştır, dinini korumuştur. Ama oğlu Şevket Adlı'nın söylediğine göre "kusursuz biçimde kelime-i şehadet getirebilen, askerler geçtiğinde veya Atatürk'ün adı edilirken gözleri dolan bir hanımdır". Rüçhan bey Galatasaray'da okumuş, ömür boyu koyu bir G.S. taraftarı olarak kalmış, kulübün yönetimine girerek astbaşkanlığa kadar yükselmiş, kulüpçülüğü hayatının en önemli işleri arasına koymuştur. Galatasaray kulübü, ilk kez onun yönetimi döneminde Avrupa çeyrek finaline kadar yükselmiş, bu da o zamanlar camiada büyük sevinç yaratmıştır. Rüçhan bey aynı zamanda Ali Sami Yen stadının yapılması için en çok gayret sarfeden kişilerin başında gelmektedir: projeye finansman bulmak, bürokratik işlemleri çözümlemek için insanüstü çaba harcamıştır, öyle ki stad açılırken o zamanki kulüp yöneticileri bir köşeye onun adını içeren bir plaket konmasını istemişler, ama bu istek yerine getirilmeden unutulup gitmiştir. O yılların futbol ve transfer piyasasında da Rüçhan beyin adı sık sık geçmiş, örneğin Metin Oktay'ı İzmirspor'dan kaçırıp sakladığı 27 Mayıs ihtilali ertesinde, Metin'in eşi Oya Sarı tarafından 'adam kaçırdı' diye ihbar edilip bir günlüğüne gözaltına alınması, aileye korkulu saatler yaşatmıştır.

Rüçhan bey, 1949 yılından başlayarak serbest ticarete atılmış, yedek parça ithalatında öncülük etmiştir. Ölümüne dek yedek parça piyasasının duayenlerinden sayılmıştır Rüçhan bey ve özellikle fren aksamı ithalatında en önemli isim olmuştur. Ticarete önce Otopark Mim Rüçhan Adlı ismiyle bir Ltd. Şirket kurarak başlamış, sonra bunu Adlı-Motorlu Araçlar Ticaret ve Sanayi A.Ş.'ne dönüştürmüştür. Şirket bugün de aynı adla iş yap-

maktadır. Oğlu Şevket beyi ziyaretim sırasında, duvarlardaki İstanbul Ticaret Odası'ndan yıllar boyu alınmış sayısız teşekkür plaketi ve vitrinlerdeki bronz madalya çokluğu, şirketin piyasada en düzenli ve dürüst biçimde vergi veregelen şirketlerden biri olduğunu kanıtlamaktadır.

Alain Delon'la Hedy Lamarr

Rüçhan bey, gençliğinde son derece yakışıklı bir adamdır. Bir tür vaktinden önce gelen Alain Delon... Bir sokağa girdiğinde onu ilk gören kadın-kız "Rüçhan bey geliyor" diye haber verir, tüm pencereler kadın-kız başlarıyla dolar. Kadınlar onu hep beğenmişlerdir, o da kadınları boş göndermemiştir. Erken evlenmesi, belki biraz aile baskısındandır, ama biraz da Meri hanımın güzelliğine vurulmuştur. Meri hanım, o yılların unutulmaz dilberi Hedy Lamarr'a benzemektedir, Beyoğlu'na çıktığında dönen erkek başlarının haddi-hesabı yoktur. Oğlu Şevket bey şöyle diyor: "— *Çocukken annemle İstiklal caddesine çıkmaktan hem gurur duyardım, hem de kızardım. O kadar çok erkek dönüp bakardı ki!*" Mutlu bir çifttir onlar, ama evliliklerinin bir kusuru vardır: ikisi de çok gençtirler. Dolayısıyla Rüçhan bey, 1944'te doğan tek çocuğu Şevket belli bir yaşa geldikten sonra ve de 1950'lerden itibaren eli bol para görmeye başladığında, bir ilke benimser: çapkınlık. O, oğlunun deyişiyle "gerçek bir çapkındır, daldan dala konan bir kelebektir".

Rüçhan beyin o yıllarda toplumun malı olmaya başlayan Yeşilçam'a el atması gecikmez. 1962 yılında Türkân Şoray'la tanıştığında, bir başka tanınmış Yeşilçam oyuncusuyla, Nebahat Çehre'yle olan gönül macerası yeni bitmişti. Karısı bunu keşfetmiş ve ilk evi terk etme serüvenini yaşamıştı. Bu olay, bir Avrupa yolculuğuyla tatlıya bağlanmıştır. Rüçhan bey, aslında karısını hep kıskanmıştır: örneğin plaja gittiklerinde ve Meri hanım, o yıllarda yeni çıkan tek parça mayolardan biriyle kuma uzandığında, Rüçhan bey oğluyla kadının iki yanına uzanarak rahatsız edici bakışları önler. Ama o tam bir Osmanlı erkeğidir: karısına yasak olanı, kendisi rahatça yapabilir. İşin tuhafı, oğlu da böyle-

dir. Şevket bey bize tüm içtenliğiyle, babasının çapkınlığını çocukluğundan beri takdir ettiğini ve bununla her zaman gurur duyduğunu anlattı.

Pederşahi bir aile

Evet, çünkü Adlı ailesi tam anlamıyla pederşahi bir ailedir. Rüçhan bey, herhalde babasından gördüğü gibi davranır, karısına ve tek oğluna... Onun evinde erkeğin sözü geçer, herkes haddini bilir, eş ve çocuk sevilir, ama bu sevgi gösterilmez. Şevket bey babasının çocukken kendisine bir kez bile "seni seviyorum" dediğini hatırlamaz. Küçükken hiç babasının gözlerinin içine bakmamış, onun yanında bir kez bile bacak bacak üstüne atmamıştır. Onun için, bir kez oğullarından biri dedenin yanında bacak bacak üstüne attığında, Şevket beyin nevri dönmüştür. Şevket bey de oğullarını (üç oğlu vardır) aynı yöntemle yetiştirmiştir: ama biraz daha modernize olmuş bir pederşahi yöntemle... Babası Rüçhan bey onun cebinde bir prezervatif keşfettiğinde ona bir tokat atmıştır (sonra da prezervatifi kendi cebine atmıştır ya, o ayrı!), ama Şevket bey kendi oğluna prezervatif kullanmasını bizzat öğütlemiştir: işte modernlik!...

Şevket bey, baba isteğine karşın Galatasaray'da okumamış, İngilizceyi ön plana alarak bir İngiliz okulunu seçmiştir. Robert Koleje puanı tuttuğu halde, gerekli bir formu doldururken, bildiği diller arasına 'kuşdili'ni de yazmış ve 12 yaşındaki bir çocuğun bu şakasını anlamayan okul yönetimi tarafından okula alınmamıştır!... O da Yeni Kolej ve Işık Lisesi'nde okumuş, okul ve askerlikten hemen sonra, yine babanın izinden giderek hemen evlenmiştir. Ama bu evlilik 7 ay sürmüştür sadece!... Sonra iki kez daha evlenmiştir Şevket bey, ikinci eşinden iki, sonuncusundan da bir oğlu olmuştur: yaş sırasıyla Rüçhan, Gökhan ve Volkan. Şakayla karışık, Rüçhan beyin illa da bir kız torun istediğini, ama bunu vermeyi bir türlü başaramadığını anlatır. Ama ilk oğluna babasının adını vermekle de hata ettiğini söyler: çünkü, hele vefat ettikten sonra, annesinin yanında oğlunu Rüçhan diye çağırmak, Meri hanıma hep bir şeyler hatırlatmakta, onu üzmektedir.

Fırtınalı aile ilişkileri

Şevket beyin annesiyle olduğu kadar babasıyla ilişkileri de fırtınalı olmuştur. Küçükten beri tam bir baba hayranlığıyla büyümesi, babasıyla hep iyi ilişkiler sürdürmesine yetmemiştir. Bir aralar Adlı A.Ş.'de babası ve amcası Firuzan beyle birlikte çalışırken, bir gün babasıyla tartışmış ve onun "— *Ben olmasam sen ne yapardın!*" sözüne kızarak, kapıyı vurup çıkmıştır. Bu ve benzer davranışlarını, özellikle anadan aldığı o büyük gurur duygusuna bağlıyor. Şirkete ancak 15 yıl sonra, 1993'te dönmüştür. Rüçhan beyin "benim bir ayağım çukurda... gelmeye mecbursun" demesinden sonra... Ve gelip Adlı A.Ş.'nin başına geçmiştir.

Peki, babanın Türkân hanımla ilişkisi, Adlı ailesini nasıl etkilemiştir? Meri hanım, bu konularda yıllarca konuşmamıştır, oğlunun deyimiyle "hep kapalı devre kalmış, deşifre olmamış, hep tam bir hanımefendi gibi davranmıştır". Gerçekten de, hele olayın tüm magazin basınının, giderek tüm ülkenin baş konularından biri olduğu günlerde, Meri hanımın basına kapısını açarak ne cafcaflı laflar edebileceğini, aldatılmış, mazlum eş rolünü nasıl bir güzel oynayacağını, hatta bu işten ne güzel paralar kazanabileceğini hayal ediyorum da, onun bu değişmez suskunluğuna büsbütün saygı duyuyorum. Bunca yıldır konuşmayan Meri hanım, elbette şimdi ve de benimle konuşacak değildi. Ama o konuşmadığına göre, olayın Adlı cephesini nasıl öğreneceğiz? Kuşkusuz bizimle konuşma nezaketini gösteren Şevket beyin tanıklığına sığınarak...

Evet, olay patlak verdiğinde, Meri hanım artık kaçıncı kez yinelenen bu aldatma olayına artık tahammül edemez. Bu, bardağı taşıran damla olmuştur. Şişli'deki evi bırakarak Nişantaşı'nda bir başka eve çıkar. 18 yaşındaki tek oğlu, ne tuhaftır ki bu olayda babanın yanında yer alacak ve onunla kalarak aynı evi paylaşmaya devam edecektir. Meri hanım çifte darbe yemiş olmalıdır. O yüzden oğluyla da uzun süre dargın kalır, ancak neden sonra ana-oğul barışırlar. Zaten ilerki yıllarda da ilişkileri hep inişli-çı-

kışlı biçimde sürecektir. Bu evden ayrılış, bu kopma, artık hep öyle sürüp gidecek, Rüçhan beyle Meri hanım bir daha asla gerçek anlamda barışıp bir araya gelmeyeceklerdir. Peki, Meri hanım Rüçhan beyden nefret mi etmiştir, yıllar boyu onu nasıl anmıştır? Daha da ötesi, Türkân hanıma nasıl bakmıştır? Şevket beye göre, annesi Rüçhan beye kızmış, köpürmüş, küfretmiş, ama bunları bir başkasının yapmasına asla izin vermemiştir. Yanında Rüçhan beyden alaturka biçimde, o herif, zampara, nankör vb. laflarla söz edenleri hemen susturmuş, ona Rüçhan Bey'den başka adı layık görmemiştir. Şevket bey şöyle diyor: "*— Onu yalnız kendisi sevmek ve yalnız kendisi nefret etmek istiyordu. Bu hakkı başkasına vermiyordu.*"

Gerçek bir hanımefendi

Meri hanım, kuşku yok ki zor günler geçirmiştir. Oğlu, annesini pikaba o yılların 78'lik Zeki Müren plakları koyup dinlerken ve ağlarken gördüğünü hatırlıyor. Ama Meri hanım, gerçekten soylu bir ruha sahip olduğunu göstermiştir. Hiç küçülmemiş, hiç bağırıp çağırmamış, ıstırabını hiç metaya ve teşhire dönüştürmemiştir. Hatta Türkân Şoray filmleri seyretmeyi bile sürdürmüştür: Şevket bey, onun Türkân'ı oyuncu olarak çok beğendiğini, ekran karşısında filmlerini izlerken, bu filmde iyi oynadı, öbür filmde makyajı abartılıydı gibi yargılarda bulunduğunu söylüyor. Oğul Adlı tüm bu olaylarda gerçek anlamda annesinin yanında olmamıştır, babasının yaptıklarına hep belli bir erkek hoşgörüsüyle bakmıştır. (Meri hanım bunu hep hissetmiş olmalıdır.) Çünkü Şevket beye göre, Şoray-Adlı ilişkisi normal bir ilişkidir: genç, güzel, ünlü bir kadın, yakışıklı, olgun, zengin bir erkek... Bu beraberliğe kim karşı çıkabilir? Şevket bey iki yanın da suçlanamayacağını söylüyor. Elbette erken evlilik de bir hatadır, çünkü o yaşta evlenen bir erkek, karısını sevse bile bu kurumun değerini bilmemekte, evdeki eşe hazır ve garanti diye bakıp dışarda heyecan aramaya girişmektedir. Şevket beye göre Türkân hanıma kızmanın bir anlamı yoktur, çünkü o olmasa bir başkası olacaktı. Belki kabahat, eğer varsa, Meri hanımdadır: he-